

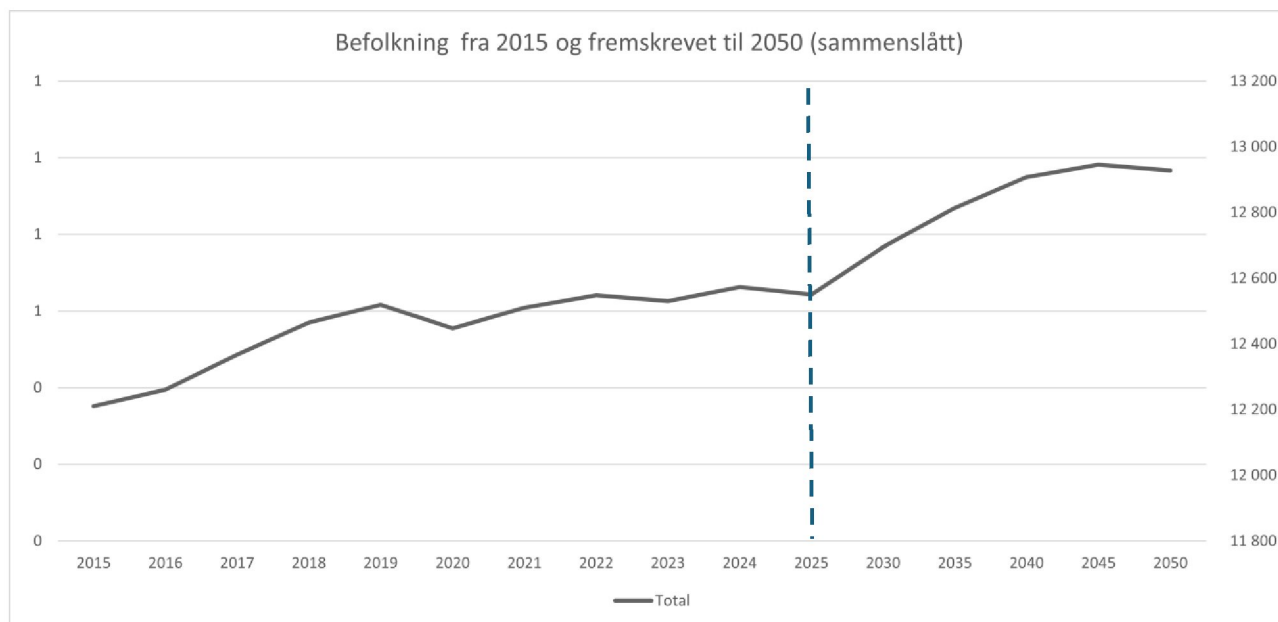
Notat om det unike økonomiske mulighetsrommet ved en kommunesammenslutning mellom Moskenes og Vestvågøy kommune.

1. Innledning

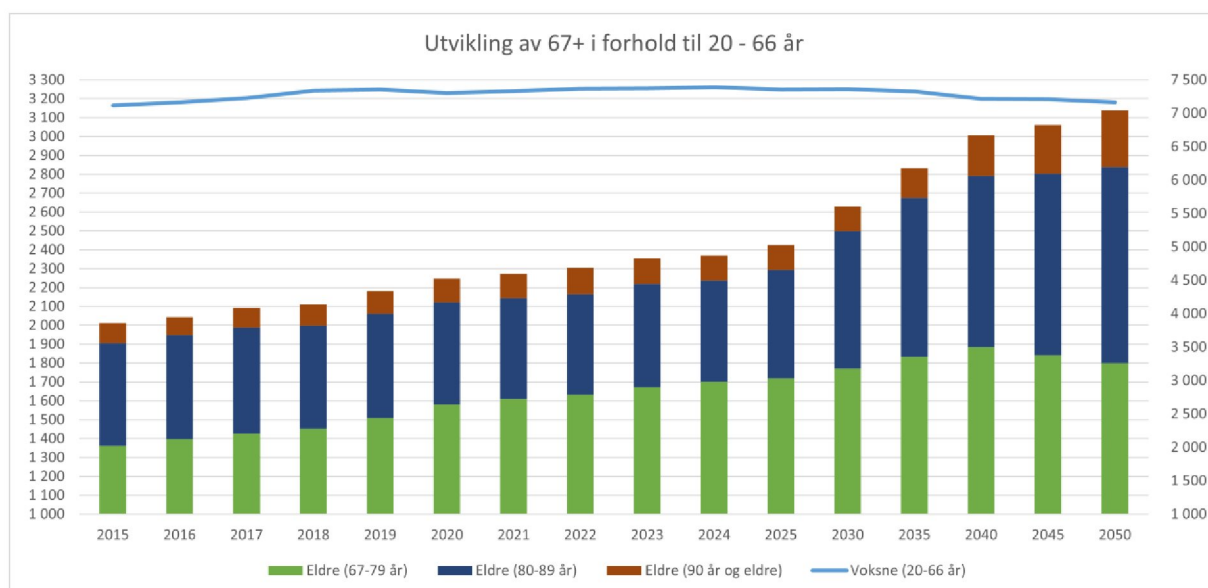
Dette notatet gir en overordnet gjennomgang av det økonomiske handlingsrommet en kommunesammenslåing mellom Moskenes og Vestvågøy kommune vil kunne oppnå. Notatet er bestilt av forhandlingsutvalget for utredning av kommunesammenslutning mellom Moskenes og Vestvågøy.

Hovedfokus er på hvordan en sammenslutning kan påvirke det økonomiske handlingsrommet gjennom utnytting av synergieffekter og effektiviseringer som kan oppnås. Målet er å gi en vurdering av hvordan en sammenslått kommune kan forbedre sitt økonomiske handlingsrom som kan benyttes til å løse de utfordringene begge kommunene står i. Grunnlaget for notatet er SSB sine befolkningsframskrivninger, vedtatt økonomiplan for 2025 – 2028 og årsregnskap 2024 for begge kommuner.

2. Demografi

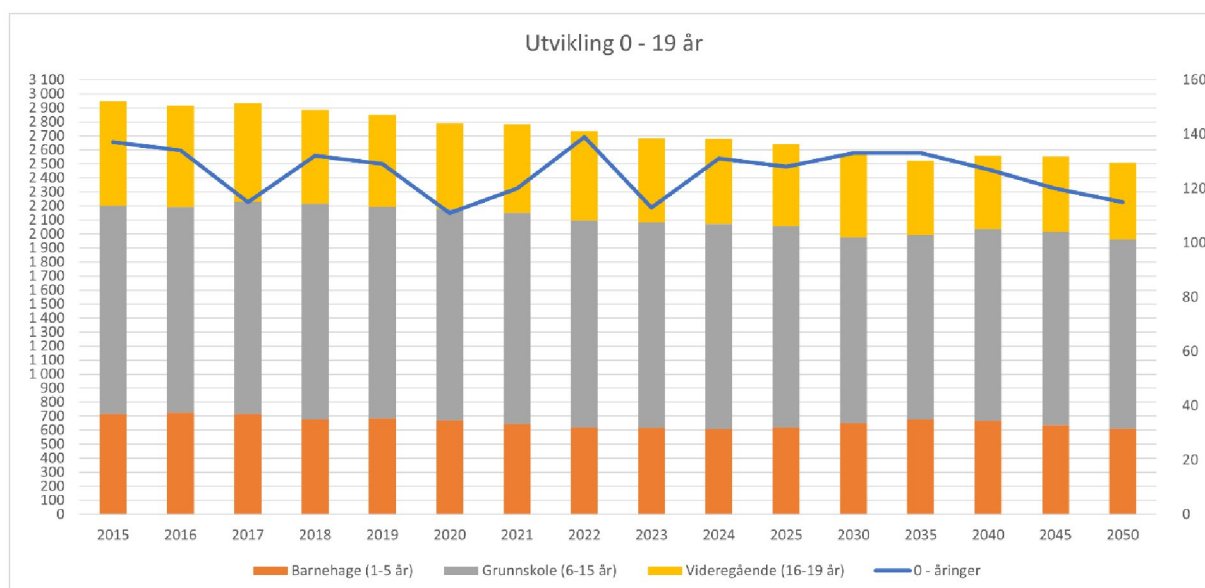

Som vi ser av tabellen ovenfor har det vært en utflating av befolkningsveksten siden 2020. SSB forventer at kommunene vil vokse frem til 2045 med en topp i underkant av 13 000 mennesker i Moskenes/Vestvågøy kommune.

Som i de fleste kommuner er en stor del av veksten knyttet til at de eldre lever lenger. Vi ser her at andelen personer i aldersgruppen 67+ øker fra ca. 2 000 personer i 2015 til 3 100 personer i 2050. Det betyr at Aldergruppen 67+ vokser fra 16,5% til 24,3% i 2050. I samme tidshorisont ser vi at personer i arbeidsfør alder derimot synker fra toppen i 2024 på 7 392 personer til 7 165 personer i 2050. En utvikling ikke ulikt i resten av Norge. Nedgangen av arbeidsføre er marginal og betyr bare at kommunen (privat og offentlig) sin evne til å vokse ikke kan være basert på antall hoder, men må involverer automasjon og digitalisering. Endringen vil få økonomisk effekt ved at de statlige overføringene vil øke da kommunen får mer i rammeoverføringer for de over 67 enn de mellom 20 og 66. Tilsvarende vil kommunen sine utgifter knyttet til aldersgruppen øke og eventuelle gevinster vil bare materialisere seg gjennom effektivisering og endret arbeidsmetodikk. Det er ikke hensyntatt slike effekter i dette notatet.

Fordelen med Moskenes/Vestvågøy kommune vil være merkevaren Lofoten. Reine er godt kjent og en stor turistmagnet. Dette kan forenkle kommunene sin evne til å rekruttere med et større nedslagsfelt for hvor man kan bo. Vestvågøy kommune har større områder tilgjengelig for utvikling og ny bebyggelse slik at mulighetene til å tiltrekke seg mennesker i alle aldersgrupper øker.

Denne grafen illustrerer nedgangen i antall barn og unge voksne. Barnehagebarn faller fra 716 til 610 i perioden. Dette tilsvarer 7 – 8 avdelinger, eller mellom 2 – 4 barnehager avhengig av størrelse. Grunnskoleelever faller fra 1486 til 1352 elever, tilsvarende 5 – 9 klasser. Videregående har det største fallet med en nedgang fra 745 – 547 personer i perioden (en utfordring for fylkeskommunen).

Konklusjon demografi

En sammenslått kommune vil kunne tilby 2 sentrale plasser for tjenester på stedene Leknes og Reine. Brukere av ressurskrevende tjenester vil kunne samordnes. Da fremtidens helsefokus er at helse skjer i hjemmet, vil ikke en sammenslåing føre til at alle må flytte til Leknes for tjenester. Besparselsen ligger i å holde flest mulig mennesker i sine hjem så lenge som mulig. Det vil heller ikke påvirke tjenestenivået på grunnskole og barnehager da det vil være lite hensiktsmessig å skyss barn over store avstander. Totalt ser vi for oss at en sammenslåing vil øke den enkelte sin frihet til å velge og sikre et minimum av tjenester der det er behov.

3. Økonomisk handlingsrom som bare kan hentes ut ved en sammenslutning

Overordnet vil en sammenslutning av Moskenes/Vestvågøy betyr et noe bedre handlingsrom. Størrelsesforholdet mellom Moskenes og Vestvågøy er så stort at det ikke påvirker Vestvågøy kommune sitt regnskap nevneverdig.

Moskenes kommune sine driftsinntekter endte på 143,7 millioner kroner i 2024. Dette utgjør ca. 10,5% av Vestvågøy kommune sine inntekter som endte på 1 362,4 millioner kroner. Tilsvarende utgjorde Moskenes kommune sine driftsutgifter 165,2 millioner kroner mot Vestvågøy kommune sine 1 369,9 millioner kroner (12%).

Moskenes kommune har derimot et negativt netto driftsresultat som er på nivå med Vestvågøy kommune. Begge kommunene tapte henholdsvis 30,3 millioner og 39,3 millioner kroner i 2024.

Sammenslått økonomiplan for Moskenes og Vestvågøy blir som vist i tabellen under.

Økonomiplan 2025-2028	2024	2025	2026	2027	2028
Rammetilskudd	559 344	606 263	606 263	606 263	606 263
Skatt	400 294	421 522	421 522	421 522	421 522
Eiendomsskatt	39 606	42 071	42 071	43 821	43 821
Annen Skatt	0	0	0	0	0
Statlige overføringer	92 162	62 889	62 889	62 889	62 889
Overføringer	271 519	207 500	207 535	207 535	207 335
Brukerbetaling	35 295	28 548	28 548	28 548	28 548
Salgsinntekter	107 864	136 132	138 932	139 982	140 832
Sum inntekter	1 506 084	1 504 925	1 507 760	1 510 560	1 510 210
Lønnsutgifter	769 363	737 041	742 408	711 103	704 383
Sosiale utgifter	118 062	129 358	129 491	129 491	129 491
Kjøp av varer og tjenester	422 324	416 089	408 179	398 024	396 324
Overføringer og tilskudd	148 697	133 017	132 557	132 307	131 807
Avskrivninger	76 572	75 264	75 264	75 264	75 264
Sum driftsutgifter	1 535 018	1 496 137	1 456 594	1 439 481	1 437 270
Renteinntekter	21 219	17 050	17 050	17 050	17 050
Utbytte	8 588	17 105	11 391	11 391	11 391
Renteutgifter	74 108	73 787	84 300	89 989	86 848
Avdrag på lån	67 921	68 703	75 958	80 838	81 551
Netto finansutgifter	112 222	108 335	131 817	142 386	139 958
Motpost avskrivninger	76 572	75 264	75 264	75 264	75 264
Netto driftsresultat	-64 584	-24 283	-5 388	3 957	8 246
Overføring til investering	0	0	0	0	3 000
Avsetning bund. Fond	27 281	37	37	37	37
Bruk bund. Fond	15 564	2 438	2 438	2 438	2 438
Avsetning disp.fond	0	0	9 317	11 387	12 176
Bruk av disp.fond	56 217	9 578	0	0	0
Dekning av merforbruk	0	0	0	0	0
Sum Disponeringer	44 499	11 980	6 915	8 985	12 774
Fremførbart underskudd	20 085	12 303	12 303	5 028	4 528

Tabell 1: §5-6 Økonomisk oversikt

Vi ser her at kommunen vil gå i overskudd i 2027 dersom planen blir fulgt. Det fremførbare underskuddet er Moskenes sitt.

Selv om kommunen går med overskudd, er dette langt under handlingsregelen. Kommunen bør gå med 26,3 millioner kroner i overskudd og driften må forbedres med ytterligere 18,1 millioner kroner målt mot 2028 sitt budsjetterte netto driftsresultat.

Forskjeller i gebyrer.

Moskenes kommune har i dag utnyttet hele det lovlige handlingsrommet knyttet til eiendomsskatt. Vestvågøy har derimot bare 3 promille i eiendomsskatt. Det betyr av det må avgjøres hvor stor eiendomsskatten skal være. Det avviker 1 promille på boliger og 4 promille på næringseiendommer mellom de 2 kommunene. Dersom Moskenes skal ned på Vestvågøy kommune sitt nivå vil dette kunne redusere inntektene med rundt 1 – 1,5 millioner kroner. En eventuell økning av eiendomsskatten i Vestvågøy vil inngå i kommunen sitt krav til omstilling og vil ikke kunne benyttes inn i mulighetsrommet til sammenslutningen. Notatet tar derfor ikke hensyn til dette mulighetsrommet. Dersom valget faller på å redusere skatten i Moskenes til Vestvågøy sitt nivå, vil handlingsrommet reduseres med 1 – 1,5 millioner kroner.

Det vil kreve en utligning av selvkostgebyrene, men dette har ikke økonomisk betydning for kommunene da dette er brukerbetalt. Notatet vil derfor ikke gå nærmere inn på dette området.

Mulige måter å øke det økonomiske handlingsrommet.

Ved en sammenslåing vil Moskenes kommune sine renteutgifter reduseres med 7,3 millioner kroner da kassakreditten blir slettet (Statens bidrag på 160 millioner kroner og Moskenes sin forventede kassakreditt på 160 millioner kroner). Dette vil bedre resultatet tilsvarende.

Kommunen kjøper tjenester knyttet til helse for i overkant av 12 millioner kroner, dette kan muligens reduseres med 2 til 3 millioner kroner om dette kan overtas internt.

Ser vi på helsetjenester totalt vil vi kanskje kunne forbedre resultatet med 5 – 9 millioner kroner (inkludert de 2 – 3 nevnt ovenfor) ved sambruk. Den store effekten her er knyttet til ressurskrevende brukere der vi kan få stordriftsfordeler.

Ser vi på budsjetterte brukerbetalinger er de budsjettert svært lav målt mot 2024 resultatet. Vi kan nok oppskrive forventede inntekter med minimum 4 millioner kroner.

I tillegg vil en samlet kommune kunne spare en del kroner på funksjonene 100 politisk styring, 110 kontroll og revisjon samt 120 administrasjon. Totalt benyttet Moskenes 34,2 millioner kroner her i 2024. En halvering av denne utgifter er ikke urealistisk. Dette betyr i kroner og øre rundt 17,1 millioner kroner. Dette betyr ikke at Moskenes skal kutte alle sine utgifter på disse funksjonene, dette er bare et tall som viser mulighetsrommet for en samlet kommune.

Totalt ser vi derfor et potensiale for å øke det økonomiske handlingsrommet i kommunen med totalt 33,4 – 37,4 millioner kroner.

Dersom vi skal lykkes med dette kreves det at Vestvågøy kommune klarer å gjennomføre sin omstrukturering og effektivisering på mellom 75 – 100 millioner kroner.

Økonomiplanen ligger opp til et kutt på driftsutgiftene fra 2024 til 2028 på 97,8 millioner kroner.

Konsekvens ved bortfall av statlige overføringer etter 15 år

For å gjøre en kommunesammenslutning gjennomførbar opprettholder staten bevilgningene til den sammenslåtte kommunen som om de fortsatt var 2 kommuner. Vestvågøy kommune får i dag 45 405 kroner per innbygger i rammetilskudd (der inntektsutjevningen utgjør 4 731 kroner), Moskenes kommune derimot får 65 817 kroner per innbygger (der inntektsutjevningen utgjorde -1 907 kroner). Ved en sammenslutning uten en statlig garanti for opprettholdelse av inntektsnivået ville den nye kommunen i verste fall fått 20 411 kroner per innbygger mindre for 972 personer. Dette utgjør 19,8 millioner kroner.

Dette betyr at den nye kommunen må finne inndekning for 19,8 millioner kroner innen 15 år. Som vi ser ovenfor er ikke dette et problem da synergieffekten og mulig effektivisering utgjør nesten dobbelt så mye som det potensielle framtidige inntektstapet. Den sammenslåtte kommunen får med andre ord 15 år på seg å utnytte det økte handlingsrommet til å løse opparbeidede utfordringer som ellers ikke ville ha vært mulig.

Konklusjon

Kommunesammenslutningen vil kunne påvirke følgende:

- Økt valgfrihet for innbyggere og kommune
- Sikre et minimum av tjenester der det er behov
- Reduserte renteutgifter 7,3 millioner kroner (2024 tall)
- Synergieffekter knyttet til helse på minimum 5 – 9 millioner kroner
- Økt brukerbetaling 4 millioner kroner
- Effektivisering av sentrale tjenester (funksjonene 100 – 120) 17,1 millioner kroner
- Bruk av Vestvågøy kommune sin eiendomsskatt -1 til -1,5 millioner kroner

Dersom Vestvågøy kommune lykkes med sin omstilling, og vi får utnyttet nevnte synergier som ligger i helsesektoren vil den samlede kommunen kunne ende med et netto driftsresultat på ca. 46 millioner kroner.

Dette er nesten 20 millioner kroner bedre enn handlingsregelen og vil gjøre at kommunen kan fylle på disposisjonsfond og betale ned gjeld i fremtiden. Og dekker inn det statlige bortfallet av rammeoverføringer etter 15 år.

Kommunesammenslutningen er dermed et positivt prosjekt som ligger til rette for et økt økonomisk mulighetsrom som ikke kan utnyttes ved å opprettholde 2 organisasjoner.